

Il draus en flurizun.

FOTO E. PERRET-GENTIL

Il draus

Ina chaglia nizzaivla da noss culms

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

Cun la primavaira vegn la quaida d'ir a spass en il guaud per giudair il resvegl da la natira. «Il baduogn es banderal»¹⁾, scriveva il poet da Sent Peider Lansel (1863–1943) descrivend l'Engiadina primavauna. Autras plantas èn bler pli modestas ch'il maiestus badugn cun sia scorsa alva. Sin spundas sumbrivantas percorsch'ins l'infantarist dal guaud alpin, cun sias retschas uschè cumpactas sco quellas da las Lias a Chalavaina. Igl è il draus, chaglia da las Alps e Carpatas, numnada «*Alnus viridis*» dals botanists. «Sia feglia d'in verd allegher cuchegia ora uschespert che la naiv entschaiva a luar; (...) el dat ina tempra frestga da colur, cuvrend spundas largas da plattamorta e granit che fissan uschiglio sbluttadas e na purtassan nagina vegetaziun»²⁾.

Sur il cunfin dal guaud

Gea, il draus fa part da la famiglia «*Alnus*», quella dals ogn, e vegn numnà uschia en ils linguatgs principals dals pajais alpins, pia «aulne vert» per franzos, «zelena jelsa» per sloven («zelen» vul dir «verd», e «jelsa» è l'ogn), «ontano verde» per talian e «Grünerle» per tudestg. Ina tschantscha regiunala sco la rumantscha differenziescha perencunter cleramain il draus da quels ogn che creschan sper ils flums, per exempl a Las Agnas tranter Bever e La Punt. La medema distincziun chatt'ins er en outras valladas alpinas; en la Val da Fascia per exempl numn'ins il draus «nora» e l'ogn «onè». Ils substantivs «ogn», «aulne», «ontano» ed «onè» derivan dal latin «*alnus*»; «draus» e «nora» empè èn ertads dals pievels anterius. Igl è in tratg specific da la draussa ch'ella prosperescha «sin costas selvusas e greppusas (...) sur il cunfin digl uaul»³⁾. Perquai gid'la a francar il terrain, «co-

lonisond fitg spert intschess desbostgads (...) da lavinas, sco era pastgiras abandonadas, rievens da vias e pistas da ski⁴⁾. Il DRG (artitgel «drossa») rapporta da dievers tradiziunals da lezza chaglia. «Cun fruos-cham da drossa as faiva faschinas per der da maglier allas chevras» (La Punt). A Calantgil en las Fareras dava il draus pertgas da scuas, a Flond «manetschas da sadialas», enten Tujetsch cuditschas per liar monas. Tut quai duessna far endament giond a spass sin noss culms.

¹⁾ Text cun l'ortografia originala en: Peider Lansel, *Musa rumantscha. Cuira (Lia rumantscha)* 1950, p. 116.

²⁾ Touring Club Italiano, *Conosci l'Italia, tom 2: La flora*. Milaun 1958, p. 54.

³⁾ Walter Rytz ed Isidor Winzap, *Nossas plantas. Berna (Hallwag) e Cuira (Lia rumantscha)* 1982, p. 50.

⁴⁾ Lucien Richard en: Armand Fayard (ed.), *Les Alpes. Losanna (Delachaux et Niestlé, ISBN 2.603.01136.7)* 1999, p. 125.